

7033. 7
1711 18^a

**DECANUS
ORDINIS JURIDICI
IN ACADEMIA VVITTENBERGENSI,
CASPAR HENRICUS
HORNIUS, JC.**

Codicis Prof. Publ. Consiliarius Regius,
& Electoralis in Senatu Provocationum,
nec non Collegiorum Juridicorum, quæ hic sunt,
Affessor,

LECTURIS OMNIBUS

S. P. D.

DECANUS
ORDINIS JURIDICI
IN ACADEMIA WITTEMBERGENSI
CASPAR HENRICUS
HORNIIUS, JC.

Codices Prol. Publ. omnium Regius
& Electoralis in Senatu Provocationum
ante an Collegium Juridicum, que hic hinc
LECTURIS OMNIBUS

Vi in patriarum rerum monumen-
tis versati sunt, illis tabulae istae
solennes nequeunt ignotae esse,
quibus investitio comprehensa,
qua *Fridericus II. Caesar Comitum
Palatii Saxonici, Landgra-
viam Thuringiae, aliaque beneficia,*
qua eo tempore *Henricus Thuringus*, vivus adhuc,
possidebat, in casum, si hic sine filio herede praemo-
retur, *Henrico Misniae Marchioni*, illustri vulgo cog-
nominato, non promisit tantum, sed reapse contu-
lit, ac concessit. Quae collatio, ut alibi asseruimus, *Dissert. de
Comitib.
Palat.
Sax. nostr.
§. 8.* non intra terminos simplicis *expectativa*, quam di-
cunt, substitit, verum investiturae, quae abusiva apud
nostros vocatur, habuit rationem. Nobile hoc mo-
numentum, quod fons, & origo est multorum jurium
rerumque, quibus inclyta Domus Saxonica nostra
gaudet, vulgavit jam anno seculi praeterlapse
LXXIX. percelebris Vir, *Georgius Schubartus* in
exercitatione historica *de Comitibus Palatinis Cas-* *p. 189. 190.*
reis, sicut e museo viri prudentia, & rerum geren-
darum dexteritate excellentissimi, *Jacobi Henrici
Heidenreichii*, Consilarii quondam in Aula Saxo-
Gothana, Consistoriique Praesidis illud communica-
tum accepit. Paulo post anno scil. LXXX. *Anto-
nius VVeckius*, vir Saxonicarum rerum peritissimus,
descriptioni suae Urbis Dresdensis, id attexit, addi *p. II. T. 1.
p. 153. 154.* to etiam typo sigilli Imperatorii: id quod satis argu-
menti

menti est, viro huic avthenticum exemplar in tabulario VVittebergenſi inſpicere licuiſſe. Præter hos vero, vel ante eos, an quis alius hoc diploma integrum ſcriptis ſuis inſeruerit, compertum nobis non eſt; quamvis multi poſtea ad illud paſſim ſoleant provocare. Equidem *Schubartus* videre ſe ſcribit, eas tabulas a *Melchiore Goldaſto* falſo tribui *Alberto II. Aſcanio*: ſed locum non indicat, nec addit, num tabulæ, vel ſaltem pars illarum a Goldaſto publici juris facta? Imo id non factum eſſe, verba *Schubarti* indicare videntur. Inter alia vero, quæ quæ iis continentur, & peculiarem merentur animadverſionem, & illud eſt, quod *Henricus Landgravius Thuringiæ*, qui in annalibus *Raſſe* vocari ſolet, axiomate *Procuratoris Germaniæ* inſignitur. Non piget verba, quæ huc pertinent, adjicere; nam operæ pretium non deerit. Ita autem habent: *Conſiderantes etiam avunculi tui Henrici Landgravii Thuringiæ, Comitis Palatini Saxonie, dilecti conſanguinei noſtri, Procuratoris Germaniæ, dilecti filii noſtri Conradi Romanorum in Regem electi petitionem, quam ad nos etiam per ſuas literas, & per Theodoricum de Rodenſtädt Camerarium ſuum fecit, cujus juſtis precibus inclinati &c.* Aliud diploma ipſius *Henrici* eodem anno, quo Imperatorium datum ſcil. XLII. ſæculi XIII. Sagittarius producit in *Differtatione de Henrico*, hoc initio: *Nos Henricus Dei gratiâ Landgravius Thuringiæ, Comes*

mes *Palatinus Saxonie, & Sacri Imperii per Germaniam Procurator*. Alius etiam chartæ anni XLIII. ^{De libr. eccles. Lib. V. c. 7. Part. II. p. 588.} mentionem faciunt *Schilterus* in libris, quas de *libertate ecclesiarum Germaniæ* scripsit, & *Tenzelius* in *Supplementis Historiæ Gothanæ*. Quid autem hoc axioma *Procuratoris Germaniæ*, vel *Procuratoris Sacri Imperii per Germaniam* sibi voluerit, & quid procuratio ista habuerit in recessu, apud omnes non adeo est expeditum. Plane ipse *Schilterus*, in rebus hisce versatissimus vir, fatetur, quæ d. l. functio hæc fuerit, & a quo constitutio facta, se nondum traditum reperisse. Videtur tamen laudato viro, fuisse illud officium *Vicarii, aut locum tenentis*, ut postea dicere consuevit: in qua sententia, in commentario ad jus feudale, Alemannicum subsistit. ^{Cap. 42. §. 7. in fin. d. l.} Assentientem habet *Schubartum*, qui hanc procurationem insignem honorem appellat, *Palatinate* tui fere connexum. Quibus adstipulantur *Sagittarius*, ac *Paulinus* percelebres, & diligentissimi viri, ac ille quidem in *Dissertatione de Henrico*, hic vero in *Analibus Isenacensibus*. ^{p. 43.} Nec improbat *Tenzelius*, solertissimus scrutator rerum patriarum, loco quem modo excitavimus, hanc sententiam, quæ auctoribus istis placuit. Nullam video & ego causam, cur ab eadem recedendum sit. Primo non aliena est hæc opinio a vi vocis, sive puriorem, sive etiam medii ævi respicias latinitatem. Verbum enim *procurare* apud illos, qui Latio ore loquuntur, & veteres quidem,

dem, nativa sua vi nihil aliud significat, quam *administrare*. Unde, qui aliena negotia suscipiunt, & tractant, *procuratores* dicuntur. Neque tantum ad res privatas, sed etiam publicas pertinet; ex quo *procurare rempublicam* Nepos dixit; & apud *Papinianum* Lib. VI. Respons. legitur: *Pannonium Avitum, cum in Cilicia procuraret, (i. e. cum Ciliciæ præesset) heredem institutum esse*. Hinc etiam sub Principibus *Procuratorum Caesaris, Principis, vel Imperatoris*, qui græce ἐπιτροποι appellantur, ac in provinciis partibusungebantur *Præsidum*, nomen atque dignitas orta, de qua tum alii, tum præsertim *Jacobus Gutherius* prolixè agunt; ut aliorum *procuratorum publicorum*, e. c. *Domus Augustæ, vel dominicæ, rationis, vel rei privatæ, metallorum &c.* quos idem *Gutherius* cum aliis recenset, nullam nunc faciam mentionem. Eadem significatio vocis seculis mediis non est incognita. In *Petri Blesensis Epist. XLVIII.* hæc verba leguntur: *nunquam tibi exhibuit se Dominum sive Regem, sed quasi Procuratorem, Regni tui, h. e. Vicarium, vel locum tenentem*. *Cangius* chartam ex *Buzelino* in *Glossario* suo ex seculo XI. adducit, quo *Flandriæ Comes Balduinus se Philippi Francorum Regis, ejusque Regni Procuratorem & bajulum* scribit, cui in *Concilio Tolosano, tuitio regni Philippi Regis Francorum* tribuitur, eodem *Cangio* auctore. Quo ipso tamen negare nolim, præter *Vicarium Principis*, apud scriptores medii ævi, alia officia,

L. 86. ff. de
acquir. vel
amitt.
hered.

De Offi-
ciis Do-
mus Au-
gustæ Cap.
33. Lib. 3.

cia, ut *Seneschalli*, seu *Dapiferi*, item *Admiralis* denotari hac voce, quod tum *Cangius*, tum etiam *Hoffmannus* in Glossariis suis, seu Lexicis observarunt. Varia porro extant monumenta, in quibus, *Procuratoris reipublicæ* nomine, magistratus certus innuitur: quo significatu & hodie in Italia ista vox passim auditur. Non ignotum etiam est, quod verbum *procuracionis* pro *convivio* apud mediæ avi scriptores accipiatur, & *procurare* idem sit ac excipere hospitio, & convivio; *Procurator* vero idem ac is, qui convivio excipit, vel convivium apparat. Hanc procuracionem Dominis vasalli & subditi, atque Episcopis, vel Archi-Diaconis, quum Ecclesias visitabant, hæc debebant: circa quam visitationem ecclesiarum, quæ & ipsa interdum procuratio vocatur, cum multi Episcoporum in abusum illam traxerint, & converterint in impias exactiones, passim leguntur querimonie, & extant Pontificium Constitutiones. Ziegl. de Episcop. Lib. 3. c. 26. §. 26. Spi- zins de procurat. Canonic. cap. 2. §. 3. Sed quicquid de ea sit procuracione, hæc vocis significatio ad negotium præsens haud potest applicari. Posthæc si munus *Comitis Palatini Saxonie*, quod eo tempore apud *Thuringos* fuit, & tempus respiciamus, quo literæ istæ exaratae sunt, manifesta indicia se produnt, nullum aliud munus, quam *Vicariatum Imperii*, per *procuracionem* istam intelligi posse. Postquam enim nemo dubitat *Comitem Palatinum ad Rhenum*, ratione Principatus, seu Comitatus Palatini, jam dudum ante Auream Bullam, minimum

Diff. de
Comit. Pa-
lat. Sax.
§. 19.

minimum jam Friderici I. temporibus, vicarium mu-
nus imperatorium sine dubio gessisse, idque tum va-
cante throno, tum absente Cæsare; non est, cur du-
bitemus, idem jus provisionis ob eandem comitiam
palatii per partes Germaniæ juris Saxonici *Henricum*
habuisse. Plane Aurea Bulla, anteriorum gestorum
interpres, Saxoniam Ducem cum Comite Palatino
Rheni eodem jure provisionis gaudere, asserit, *Cap.*
V. §. I. quam provisionem ex jure Comitatus Palati-
ni *§. I.* derivat. Et licet verba *§. II. illustrem*
D. Saxoniam, Sacri Imperii Archimareschallum, ur-
gere velis in contrarium; facilis tamen responsio
est, per illa subjectum definiri, quod Vicaria-
tum gerit, non causam & originem ius contineri, quæ
in verbis: & eodem provisionis jure, ac præcedenti
paragrapho est quærenda. Demonstratur verbis
istis: *illustrem Saxoniam Ducem &c.* quis gerat Vica-
riatum, non quatenus gerat: præstruitque Aurea
Bulla, Palatinatum hunc ad Saxoniam Duces ex Asca-
niis tum pertinuisse; quamvis *Misnie* Marchiones jus
suum hac parte sibi etiam non destiterint vindicare,
usque dum *Fridericus Bellicosus* una cum Ducatu
Saxonico, beneficio *Sigismundi*, stabili perpetuoque
nexu Palatinatum possidere cœpit, atque ad poste-
ros transmisit. Neque etiam, in his partibus Saxo-
nici Palatinatus Comiti Palatino ad Rhenum quic-
quam fuisse negotii, quod nec Saxones admisissent,
ullibi legimus; aut quenquam alium, quam C. P. S.
munere

Conf. Dis-
sert. de
Comit.
Palat. Sax.
§. 11. 19. 20.
ubi ad
Cap. XLII.
juris Ale-
manni re-
sponderetur.

munere hoc vicario ibidem defunctum esse, reperi-
 mus. Eo anno porro, ubi Beneventi diploma Frideri-
 rici II. ultimo Junii datum, Cæsar ultra Alpes in *Italia*
 commoratus est, atque sequenti quoque anno ibique
 substitit, ut adeo omnino opus fuerit, illis temporibus
 in Germania fuisse, qui vicarium regimen obiret.
 Equidem ignotum non est, *Fridericum II.* jam
 anno XXXVII. in Comitibus *Spirensibus* curasse, ut fi-
 lius ejus *Conradus* adhuc puer, antea in Austria Rex
 Teutoniæ designatus, denuo eligeretur, vel facta
 jam electio comprobaretur; uti ex *Chronico Hirsgau-*
viensi, magnoque *Belgico*, & *Annalibus Gottofredi*
Monachi satis constat: ut adeo haud opus fuisse vi-
 deatur, alium Vicario munere eo tempore defungi,
 postquam Cæsar in *Italiam*, unde nunquam rediit,
 pergens, filium *Conradum Regem* denuo electum in
 Germania reliquit. Quoniam tamen tenera ætas
Conradi effecit, ut non commode rebus Imperii præ-
 esse potuerit, alterius opera in administranda publi-
 ca re utique utendum fuit. Fit etiam mentio in ipso
 diplomate *Beneventano Conradi Romanorum in Re-*
gem electi: quæ res vicarium munus *Henrici* firma-
 re mihi videtur. Quodsi enim verba expendamus,
 prout apud *Schubartum*, & *Veckium* leguntur, ne-
 scio, an alius sensus, quam hic ex illis se prodat, *Hen-*
ricum Conradi Romanorum Regis procuratorem,
 h. e. Vicarium per Germaniam fuisse, atque adeo sic
 verba illa: *dilecti filii nostri Conradi Romanorum in*
 b Regem

Acta Ele-
ctionis ex-
hibet Dn.
Leibnizius
in Prodro-
mo Jur.
Gent. n. 11.

Regem electi, ad titulum *Henrici*, non ad verba se-
 quentia, *petitionem &c.* pertinere. Trahere tamen eo
 videtur *Tenzelius*, dum inter verba: *Procuratoris*
Germaniae, & verba: *dilecti filii nostri*, τὸ & inserit,
 ut scilicet hic sensus esse videatur, tum ad *petitionem*
Henrici, tum *Conradi*, beneficium *Henrico* illustri da-
 tum esse. Sed nescio an hæc intercalatio assensum
 mereatur. Nam & *VVeckius*, qui sine dubio au-
 thenticum inspexit, & *Schubartus*, qui a viro rerum
 perito & prudenti exemplar accepit, particulam il-
 lam non habent; nec credibile est, diligentissimos
 hosce viros eam per incuriam neglexisse: & series
 verborum etiam non videtur pati insertionem vo-
 culæ illius. Nam si de duplici petitione, tum *Con-*
radi, tum *Henrici Rasponis* ageret Imperator, stylus
 secundum numerum plurium ducendus fuisset; cum
 tamen verba insequentia: *fecit, cujus iustis preci-*
bus &c. innuant, Cæsarem de uno tantum petente
 locutum esse.

d. l. Non vana conjectura est *Paulini*,
 hanc ipsam *procuracionem*, seu *Vicariatum* huncce
 viam parasse *Henrico* ad dignitatem imperialem: no-
 tum enim est, adversus *Fridericum II.* ipsum, auxili-
 ante Pontifice, Anno XLVI. Cæsarem hunc electum
 esse, parum quamvis felici successu. Caterum hanc
procuracionem, vel vicarium hocce munus *Land-*
graviatui Thuringiæ annexum fuisse, non *Palatina-*
c. IV. No- *tui Saxonico*, quod probabilius viro nobilissimo, ne-
rit. Saxon. scio, ob quas causas, quia eas non addit, videtur, qui
 s. 6. sub

sub nomine *Giovanni* Germaniam Principem edidit,
 nullum idoneum nobis argumentum suppetit: quin
 potius *Palatinatu* adhæsisse, tum Comitis Palatini
 muneris ratio, cujus dignitas in Saxonia distincta a
 Ducali fuit, & primas cum illa tulit, tum exemplum
 Comitis Palatini ad Rhenum satis evincit. Nescio
 etiam, cur laudatus vir ad ecclesiasticos Principes, &
 qua ratione, officium hoc velit restrictum. Cui in-
 terim in eo haud refragabor, quod procuratio hæc
 vel vicaria potestas ad regiones juris Saxonici tan-
 tum pertinuerit, secundum regulam nempe: nam &
 casus dari potuit, ubi per universam Germaniam
 munus hocce a Comite Palatino Saxoniae jussu Cæ-
 saris exercendum: quod tempore *Maximiliani I.* &
FridERICI III. Saxonis contigit, ut pluribus docet *Jo-*
hannes Joachimus Mullerus in eruendis Comitiorum
 actis studiosissimus pariter ac doctissimus vir, cui ob
 id literaria res quam plurimum debet. Ut adeo
 verba *Sacri Imperii per Germaniam I. Germaniae* in
 sensu legali accipienda sint. Id quod etiam fieri de-
 bet in diplomate *Rudolphi I.* quo *Ludovico* Comiti
 Palatino Rheni, tanquam *Rectori & Gubernatori Sa-*
crae Imperii, in casum mortis suæ committit *Austriam*
ac Styriam: quod illustris *Leibnizius* Codicis Juris
 Gentium alteri parti inferuerit. Meretur hoc
 thema, ut data opera curatius excutiatur; quod
 insigne argumentum præbet pro Saxonico vivo Cæsa-
 re-Vicariatu. Non negandum est, deficere Scriptores,

Diff. de
Comis. Pa-
lat. Sax.
§. 19.
L. III. §.
R. a. 62.

Reichs
Tags
Staat.
Lib. V. c. 1.
Conf. Spec.
Suev. art.
XLII.

No. X. a.

& monumenta, ex quibus satis illustrari possit. Interim dies diem docet, & subinde alia etiam agentibus unum alterumve se prodit, quod in tenebris huc usque latuit. Et ideo omnibus facile condonari possent errores, si qui in rebus hisce antiquis & obscuris committantur. Nobis de hac re nunc latius agere non est concessum, qui & pauca hæcce tumultuaria opera, occasione data a nobilissimo Candidato juris JOHANNE EHRENFRIEDO MARTINI ex Vicariatus argumento publice differere instituyente in chartam coniecimus. Nunc vero de vita illius & laudabiliter gestis ex more institutoque majorum quædam in medium sunt proferenda. Patriam sortitus est noster per nascendi sortem, quæ Kal. Julii MDCLXX XIIII. contigit, in montibus *Sudetis, Grünbaynam*, quem locum vicinasque sylvas celebris quondam Abbatia, & liberatio *Alberti Saxonie Ducis* e plagiatorum manibus nobilitavit. Parentes habet honestos, & patrem quidem consulentissimum virum, JOHANNEM JACOBUM MARTINI, qui jamdudum inclaruit in foro, & per XXX. annorum spatia causas feliciter, & cum applausu egit. Mater ANNA DOROTHEA, matrona præstantissima, ex non ignota, sed clara familia CRUSIANORUM oriunda. Quæ omnium bonorum parentum prima cura & sollicitudo est, ut tenera ætas liberorum statim, ac quidem per naturam fieri potest, Christianismi, & bonarum artium præ-

præceptis affvescat; illa etiam his nostri parentibus fuit: atque adeo nihil eorum intermiscere, quod ad liberalem institutionem, educationem, doctrinamque puerilem pertinere videbatur. Quod studium crevit, quum bona indoles filii se magis magisque proderet; effecitque ut optimos seligerent præceptores, quibus nostrum darent erudiendum. Fuere inter hos M. JOHANN. CHRISTIANUS VVEIDNERUS, qui in Porta ad Salam tum verbum divinum docet, tum juventutem instituit in bonis artibus; BERNHARDUS KLEPPERBEIN Jurium nunc Doëtor & celebris apud Lipsienses causarum patronus: denique DANIEL RUNGIUS qui hoc tempore in *Borussia Tornovia* gregem Dei verbo divino pascit. Postquam sub his clarissimis viris bene profecit, in *Annabergensium* Scholam ductus est, atque fidei doctissimi GIDEONIS GELLII Reëtoris illius ludi commissus. Sed quia Vir hic *Dresdam* evocabatur, parentes mutarunt consilium, atque nostrum CHEMNITIUM miserunt, ubi quadriennium consumpsit, & sub fidelissimis præstantissimisque præceptoribus M. GOTTOFREDO SCHULZIO ac M. DANIELO MULLERO studia scholastica feliciter absolvit, ac omnibus illis instruxit animum, quæ viam ad majores res sternere solent. Tum vero maxime, uti quidem etiam alias, curam nostri suscepit nobilissimus patruus ejus, D. LUDOVICUS GUNTHER MARTINI, Jctus

percelebris, & *Stolbergenfis* Confiliarius, cui res forensis ob egregios commentarios, quibus magna cum diligentia, laboreque haud exiguo ordinem iudiciorum illustravit, quam plurimum debet. Hoc favore autoreve *Halas* anno MDCCVII. se primum contulit, atque inter almæ *Fridericianæ* cives receptus est. Dedit vero ante omnia operam Philosophicis studiis, quibus carere non potest, cui ad artem juris accedere animus est, & cupido. Sectatus vero est tum in his rebus, tum in juris studiis excellentissimos illius Academiae Professores, JOHANNEM SAMUELEM STRYKIUM, JOHANNEM PETRUM LUDEVVIG, JUSTUM HENNINGUM BOEHMERUM, JOHANNEM FRIDEMANNUM SCHNEIDERUM, nec non GOEZSCHIUM & BECKERUM, quorum omnium egregiæ institutioni multa fert accepta. Supererat eo tempore magnus ille Germaniæ Jctus, illustris STRYKIUS, quem audivisse & Doctorem habuisse noster sibi impense gratulatur: nec minus sibi gloriæ ducit, celeberrimi THOMASII auditorio adfuisse. Sub consultissimi BECKERI moderamine de *exiguo usu actionis ad Palinodiam* publice verba fecit. Triennio confecto in ista Academia ad nostram *VVittebergam* venit, atque mox nobis omnibus, qui publica auctoritate jus docemus, innotuit, scholasque nostras assidue frequentavit. Hospitio usus consultissimi AUGUSTINI LEYSERI, qui Regio

gio jussu munere Professorio extra ordinem fungitur, peculiari ratione fidem & doctrinam ejus sibi prodesse voluit, & ex quotidiano commercio, quod cum illo intercessit, per multum commodi est consecutus: de cujus ob hanc causam singulari affectu multa honorifice prædicat. Ascendit etiam cum ipso bis in cathedram publicam, ac nobile argumentum, *collationem scil. prisca juris Saxonici cum Romano, & moribus hodiernis* excussit, ac theses suas bene tuitus est. Præter hæc D. KRAUSIUM præstantissimum Advocatum Doctorem habuit, atque ab illo quomodo in foro causæ tractandæ sint, & orandæ, didicit atque percepit. Stetit se dehinc nostro Ordini, ac ita nobis probavit, ut dignus judicaretur Advocationis muneris, locique inter Candidatos nostros. Secessit postea ad suos, & optimo patre ductore tyrocinia forensia fecit, expertusque est, qua ratione ea, quæ in scholis didicit, in usum debeant deduci. Rediit nuper eo animo ad nos, ut cœptis instaret, atque perficeret opus, cui manum admovit. Altera itaque vice, quod modestè petiit, ad scrutinium admixtus est, nobisque applaudentibus ingenii sui vires abunde exposuit. Non potuit ergo denegari ei facultas publicum specimen edendi. Cujus causâ ex ratione præsentis temporis insigne & arduum argumentum elegit atque *de finibus Vicariatus utriusque* constituit; eruditam dissertationem tueri. Faciet id sub præsidio Magnifici
Domi-

Domini nostri Pro-Rectoris, excellentissimi GRIB-
NERI, Patroni & Collegæ nostri honoratissimi, cu-
jus auctoritas efficiet, ut omnes, qui ad nostram li-
terariam Rempublicam pertinent, lubentes, spero,
actui huic interesse velint. Officii tamen ratio eti-
am postulat, ut illustrissimum Dominum Comitem,
perillustrem Dominum Baronem, Patres etiam &
Cives Academiae, omnesque alios, quibus hæc stu-
dia non displicent, religiose & officiose rogem &
exorem, ut præsentiam suam nobis in hac panegyri
solenni commodare velint. P. P. Dom. XIX. post
Trinit. MDCCXI.

WITTENBERGÆ,

LITERIS GERDESIANIS.

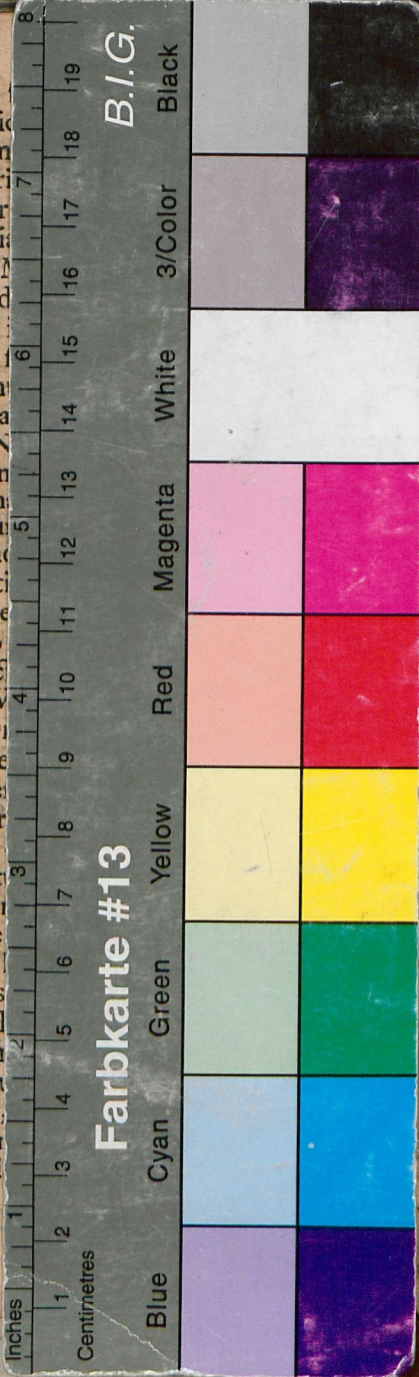
Wittenberg, Diss., 1771 A-Z
X 228 3123

ULB Halle
005 309 336

3

7033

1711

189

7

**DECANUS
ORDINIS JURIDICI
IN ACADEMIA VVITTENBERGENSI,
CASPAR HENRICUS
HORNIUS, JC.**

**Codicis Prof. Publ. Consiliarius Regius,
& Electoralis in Senatu, Provocationum,
nec non Collegiorum Juridicorum, quæ hic sunt,
Assessor,**

LECTURIS OMNIBUS

S. P. D.

